

Матеріал дистанційних лекцій
для студентів 1 курсу оркестрового факультету
кафедра скрипки

Викладач доц. Щербакова Н.Ю.

Роботи надсилати **вчасно** на адресу: toshabunya@ukr.net

Кожне виконане завдання мною фіксується за традиційною для нашої групи системою.

Всі аудіо і нотні матеріали додаються окремими файлами.

!!! Диктанти писати за методикою, що відпрацьовувалась в аудиторії. Максимальна кількість програвань – 10!

Завдання на тиждень з 24.04 до 1.05. Роботи надіслати 30.04.

Сольфеджіо: записати Диктант, зробити аналіз за планом:

- тональний план,
- описати фактуру (кількість голосів, їх включення, визначити склад),
- лігами позначити проведення теми.

Диктант і аналіз сфотографувати, надіслати.

Гармонія:

Тема: : Енгармонічна модуляція. Енгармонічна модуляція за допомогою двічі зменшеного септакорду. Прочитати: «Бригадний» Підручник гармонії (додається). Тема 57, с. 393–400. Енгармонізмом називають співпадіння звуковисотності тону при різній його нотації (cis-des). Модуляція вважається енгармонічною коли у спільному між тональностями акорді відбувається така заміна.

Енгармонічна модуляція відноситься до розряду раптових. Особливістю такого переходу є те що спільний акорд в той ж час є модулюючим і він найчастіше є дисонансом.

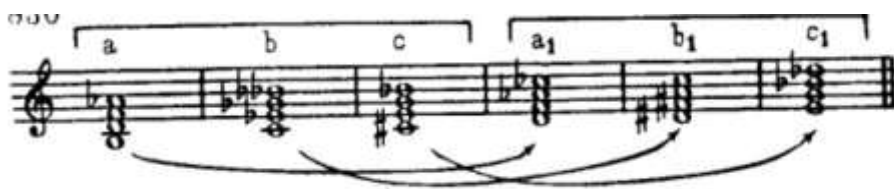
Найрозповсюдженою є енгармонічна модуляція за допомогою зменшеного септакорду. Специфіка будови цього акорду, полягає у тому що він складається з малих терцій і є за звучанням однаковим у всіх своїх оберненнях(при оберненні зб.2, яка енгармонічно дорівнює м.3), дозволяє визначити його обернення лише за розв'язанням:

$\text{VII}_{7-1}(\text{C/c})$ $\text{VII}_{6-1}^5(\text{A/a})$ $\text{VII}_{4-1}^3(\text{Fis/fis})$ $\text{VII}_{2-1}(\text{Es/es})$

(Тут і надалі розв'язання септакорду у тризвучний консонанс пов'язане зі певними складнощами набору. Я сподіваюсь що Ви всі пам'ятаєте «базові» правила подвоєння у тризвуку при розв'язанні зм. септакорду.)

Крім того, слід враховувати що він має лише три висотні транспозиції:

Відповідно, той самий акорд може бути розглянутим як зм. VII7 до тоніки, субдомінанти і домінанти шести різних тональностей

VII₇—T (I ст.) VII₇—S (IV ст.) VII₇—D (V ст.)
 (C/c) (G/g) (F/f)

Таким чином, враховуючи можливість розв'язання з енгармонічними замінами та три звуковисотні транспозиції стає ясным що один акорд може бути розв'язаним у 24 тональності.

Наприклад:

G-dur, g-moll: VII₇з7 V₆₅ I₅₃
 D-dur, d-moll: VII₇з7 до субдомінанти DDVII₇з7 K₆₄
 C-dur, c-moll: DDVII₇з7 K₆₄
 E-dur, e-moll: VII₇з65 V₄₃ I₅₃
 H-dur, h-moll: VII₇з65 до субдомінанти DDVII₇з65 K₆₄
 A-dur, a-moll: DDVII₇з65 K₆₄
 Cis-dur, cis-moll: VII₇з43 V₂ I₆
 G_{is}-dur, g_{is}-moll: VII₇з43 до субдомінанти DDVII₇з43 II₂ V₆₅ I₅₃
 Fis-dur, fis-moll: DDVII₇з43 II₂ V₆₅ I₅₃
 B-dur, b-moll: VII₇з2 V₇ I₅₃
 F-dur, f-moll: VII₇з2 до субдомінанти DDVII₇з2 II₇ V₇ I₅₃
 Es-dur, es-moll: DDVII₇з2 II₇ V₇ I₅₃

Проаналізувати наведену схему розв'язання двічі зменшеного септакорду в 24 тональності (її аналог наводиться у підручнику на с. 396)

Розв'язання зменшеного септакорду у новій тональності:

1. Якщо зм. септакорд є септакордом VII (ввідним до тоніки) то для посилення тяжіння його варто перевести по колу через септакорд домінанти.

2. Якщо зм. септакорд є септакордом VII до домінанти (DD_{VII7}) то найчастіше обирається те його обернення яке плавно розв'язується у K₆₄.

3. У випадку коли зм. септакорд є ввідним до субдомінанти то логічним є його розв'язання у IV тризвук з подальшим переходом до нової тональності. В музичній практиці такий тип модуляції застосовується часто для дуже швидкого переключення з тональності до тональності.

Домашнє завдання

Письмово.

1. Від звуку «сіс» побудувати зменшений септакорд і розв'язати його у 24 тональностях за вище наведеною схемою. Завдання сфотографувати і надіслати на пошту.

2. Зробити письмовий гармонічний аналіз наступного фрагменту

Фрагмент скопіювати! Акорди підписати, обвести зменшений септакорд, визначити чим він є у початковій тональності і чим він є у тій тональності куди відбувається відхилення. Приклад запису $VII_7 (-S)=VII_3^4$

підписати своє прізвища, сфотографувати та надіслати на пошту!!!!

Завдання на тиждень з 1.05 до 8.05. Роботи надіслати 8.05.

Сольфеджіо: записати Диктант, зробити аналіз за планом:

- тональний план,
- описати фактуру (кількість голосів, їх включення, визначити склад),
- лігами позначити проведення теми.

Диктант і аналіз сфотографувати, надіслати.

Гармонія:

Тема: Енгармонічна модуляція за допомогою зменшеного септакорду.

Модуляцію можна зробити за допомогою септакорду у будь якій транспозиції (VII_7-T , VII_7-S , VII_7-D).

Схематично це може бути представлене наступним чином. Наприклад при модуляції з D/d до B/b (оскільки зменшений септакорд є однаковим і у мажорі і у мінорі ладовий нахил тональності немає значення).

D/d B/b

VII_7-I I IV V VII-D VII_2-D

В даному випадку в якості початкового акорду обрано ввідний VII_7 у тональності D-dur/d-moll. Для знаходження енгармонічного септакорду у тональності B/b визначаємо в початковому акорді тон. Який лежить на півтону нижче I, IV або V ступеня тональності в яку робимо перехід (в даному випадку B/b). У наведеному прикладі це звук «е»/ Саме

він буде основним тоном септакорду що є енгармонічно рівним початковому. Тобто це буде VII₇-D. При збереженні звуковисотності виходить що VII₇-I у D-dur/d-moll = VII₂-D у B-dur /b-moll.

У наступному прикладі в якості початкового акорду обрано ввідний VII₇-S у тональності D-dur/d-moll.

VII₇-S I IV V VII₇-T VII₂-T

У цьому акорді обираємо звук «а» що лежить на півтону нижче першого ступеню тональності B-dur /b-moll. Він стане основним тоном акорду, що є енгармонічно рівним початковому. При збереженні звуковисотності виходить що VII₇-S у D-dur/d-moll = VII₂-T у B-dur /b-moll

VII₇-S D-dur/d-moll

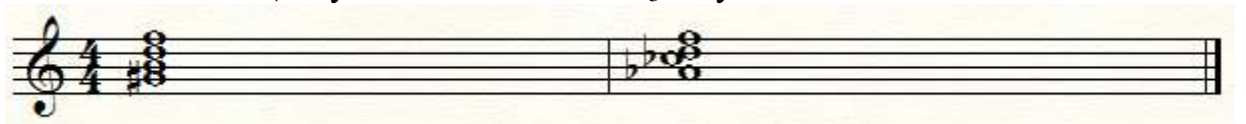
VII₂-T у B-dur /b-moll

У наступному прикладі в якості початкового акорду обрано ввідний VII₇-D у тональності D-dur/d-moll

VII₇-D I IV V VII₇-S VII³₄-S

У цьому акорді обираємо звук «d» що лежить на півтону нижче четвертого ступеню тональності B-dur /b-moll. Він стане основним тоном акорду, що є енгармонічно рівним початковому. При збереженні звуковисотності виходить що VII₇-D у D-dur/d-moll = VII³₄-S у B-dur /b-moll

VII₇-D D-dur/d-moll

VII³₄-S у B-dur /b-moll

Домашнє завдання
Письмово.

1. Знайти енгармонічно рівні септакорди у тональностях F-dur – g-moll, h-moll– c-moll, As-dur-E-dur. У кожній з пар тональностей використовувати всі три транспозиції зменшеного септакорду (VII₇-T, VII₇-S, VII₇-D). Записати акорд по початковій тональності і зробити енгармонічну заміну відповідно до нової тональності. Сфотографувати та надіслати на пошту!!!!
2. Зробити по тактовий гармонічний аналіз Алексеев Гармонічне сольфеджіо. («Музыка», Москва, 1975) Сторінка 280 № 692, Приклад роздрукувати підписати акорди, тональний план, сфотографувати та надіслати на пошту!!!!.

Завдання на тиждень з 8.05 до 15.05. Роботи надіслати 15.05.

Сольфеджіо: записати Диктант, зробити аналіз за планом:

- тональний план,
- описати фактуру (кількість голосів, їх включення, визначити склад),
- лігами позначити проведення теми.

Диктант і аналіз сфотографувати, надіслати.

Гармонія: Тема: Енгармонічна модуляція за допомогою зменшеного септакорду. Розв'язання задачі.

Задачу на енгармонізм зменшеного розв'язуємо по вже знайомому алгоритму. Наприклад:

1. Тональний план – e-moll – As-dur
2. Структура – 4 такт половинна каденція по e-moll, 7-8 такт – заключна каденція по As-dur.
3. Зона енгармонічного переключення. Тут можна орієнтуватися по зміні знаків. Бачимо що ця зміна відбувається у 6 такті. Оскільки це передкадансова зона то можна припустити що в даному випадку тут використовується зменшений до домінанти у тональності As-dur. Як бачимо нотація пропонується вже по новій тональності (так робиться завжди і у конструктивному матеріалі і у художньому). А тепер зворотнім шляхом з'ясуємо чим є цей акорд у початковій тональності

As-dur e-moll

Musical notation showing a melodic line with harmonic analysis. Above the staff, the key signature changes from one sharp (As-dur) to one flat (e-moll). A red line traces the path of the melody. Below the staff, chords are identified: VII₇-D, I, IV, V, VII₇-S, VII₄-S. The VII₄-S chord is circled with a grey line.

VII₇-D I IV V VII₇-S VII₄-S

(безумовно у останньому такті прикладу в останньому акорді залишається gis).

Таким чином в наведеній задачі модуляція відбувається шляхом прирівнювання у шостому такті VII^3_4-S по e-moll до VII_7-D (DDVII₇) по As-dur.

4. Робимо функційний попередній аналіз та визначаємо неакордові звуки та альтерацію. Так «фа бекар» у другому такті можна визначити як D^{p5} . У третьому такті (передкадансовому) домінує S функція і відповідно звук «gis» є неакордовим. У шостому такті зменшений акорд тримається весь такт (з відповідною заміною) і тому звук «g» також є неакордовим. У 7 такті на першу і другу долю береться кадансовий і тому звук «g» так само є неакордовим. Ну і в останньому такті «b» є затриманням (прошу пам'ятати що затримання до прими є недопустимим і тому варто використовувати подвійне затримання.)

Таким чином розв'язання даної задачі може виглядати так:

$$t_r^3 - II_5^6 / D_2^{p5} - t_6 / IV_6 - (IV_3^5 - DDVII_7) / K - D // t_r^3 - II_2 / VII^3_4 - S = \text{до } VII_7 - D \text{ (DDVII}_7) / K - K - D_7 / t //$$

Домашнє завдання

Письмово.

1. Записати задачу що пропонується для прикладу по заданій схемі, сфотографувати та надіслати на пошту!!!!.

2. Самостійно зробити наступну задачу

Розв'язати задачу з використанням неакордових звуків, альтерованих акордів, енгармонічної модуляції. Над нотним станом прописати тональний план. Акорд, через який відбувається модуляція, підписати у двох тональностях (з якої відбувається модуляція і до якої відбувається модуляція). Під задачею визначити її форму. Розв'язану задачу сфотографувати і надіслати.

3. Зробити гармонічний аналіз з 4 по 8 такти уривку Бетховен Соната №12 Зч. Обвести зменшений септакорд визначити його у початковій тональності і по тональності куди відбувається перехід. Сторінку роздрукувати підписати акорди, тональний план, сфотографувати та надіслати на пошту!!!!.

D-dur